

HANDBOK BARNVÄNLIG PLATS

Handboken finns till för projektledare/processledare och lokalföreningar som vill arbeta med metoden lokalt.

Citat från verksamheten

Leken är ett bra verktyg i kris och oro, den avleder och får barn att vara i stunden. Det ger möjlighet att bearbeta upplevelser och hantera svåra känslor på ett tryggt vis.

Psykolog på Rädda Barnens Centrum för stöd och behandling

Innehållsförteckning

Historia om metoden.....	3
Målsättningar med metoden	3
Metodens kopplingar till barnets rättigheter	4
Vilka behov finns?	5
Vilka lösningar har vi?	5
Engagemangstrappa för metoden	6
Process: Så arbetar vi	6
Spana - plats, målgrupp och partners.....	7
Partners.....	7
Behov och förutsättningar - på vilken nivå kan vi driva den barnvänliga platsen?.....	7
Förankring inom organisationen	8
Planera.....	8
Tips för den fysiska miljön	8
Tryggare Tillsammans och riskbedömning.....	9
Hjälpfrågor till riskbedömning av en Barnvänlig plats:.....	9
Hur många ledare behövs på en barnvänlig plats?	9
Barns delaktighet i planeringen	10
Sprida information.....	10
Informera om RBUF (Rädda Barnens Ungdomsförbund)	10
Hur berör en Barnvänlig plats föräldrar/vårdnadshavare?.....	10
Mobilisera.....	11
Uppdragsbeskrivning.....	11
Utbildning	12
Driva.....	12
Lek- och pysselaktiviteter på den Barnvänliga platsen	12
Förhållningssätt	13
Att stärka barns skyddsfaktorer för psykisk hälsa	14
Att samla kunskap om barns situation och agera när rättigheter kränks.....	14
Att bedriva lokal påverkan med utgångspunkt från Barnvänlig plats	14
Hållbart engagemang	14
Utvärdering.....	15
Avslut	16

Historia om metoden

En Barnvänlig plats är ett koncept som utvecklades av FN och olika humanitära organisationer på 90-talet. Barnvänliga platser är en del av humanitärt utvecklingsarbete för att beskriva säkra och anpassade platser där barn kan leka, lära och återhämta sig från trauman och konflikter. Rädda Barnens barnvänliga platser i Sverige är inspirerade av den internationella metoden, men är anpassade och förenklade för att fungera här. Rädda Barnens första barnvänliga platser i Sverige startade upp under flyktingresponsen 2015.

Målsättningar med metoden

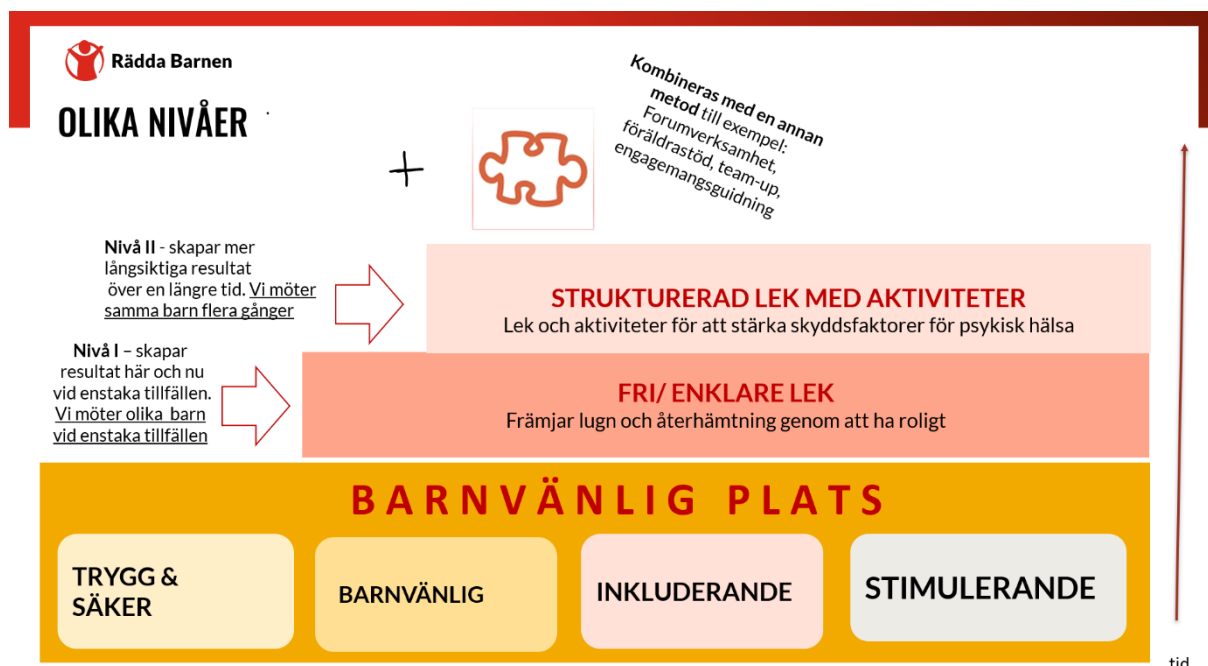
Syftet med Barnvänliga platser är att säkerställa barns rätt till lek och vila samt rätten till liv och utveckling. Vi möter barn som är eller varit med om svåra händelser och erbjuder dem en paus från det som tynger dem och ger möjlighet till återhämtning genom lek och engagemang. En förändringsteori förklarar vilka effekter vi vill se i arbetet med Barnvänliga plats. Se bilden.

Resurser	Aktiviteter	Prestationer	Kortsiktiga utfall	Medelsiktiga utfall	Långsiktiga utfall
Resurser som behövs för att genomföra aktiviteterna	Direkt effektskapande aktiviteter	Direkt resultat – förutsättning för förändring	Förändring RB förväntar sig uppnå	Förändring RB förutspår att man uppnår	Förändring RB önskar uppnå
Personal + volontärer Lokal Leksaker, material Riskbedömning Tryggare Tillsammans	Barnen får vara i BVP miljön med trygga vuxna Fria lekstunder (Nivå I) Strukturerad lek för att stärka skyddsfaktorer för psykisk hälsa (Nivå II)	Barn har deltagit i strukturerade lekar för att stärka skyddsfaktorer för psykisk hälsa Barn deltagit i fria lekstunder Personal och volontärer har följt Tryggare Tillsammans	Barn får en ökad tillgång till en trygg plats Barn får en ökad tillgång till roliga och stimulerande miljöer och aktiviteter/lek	Barn upplever att deras skyddsfaktorer för psykisk hälsa har stärkts	Barnen får ökad psykiskt välmående, resiliens och trygghet sin vardag i hemmet och i skolan. Barnen upplever i sin vardag en känsla av normalitet och förutsägbarhet.

På Rädda Barnens Barnvänlig platser driver vi antingen fri/ enklare lek eller mer strukturerad lek beroende på vilka förutsättningar vi har. Den enklare leken – även kallad fri lek - är minst lika värdefull som den strukturerade. Den största skillnaden mellan nivåerna handlar om hur fria barnen är att leka och pyssla vad de vill eller om vi har ledarledda aktiviteter med regler och förbestämda syften och mål.

Stärkta skyddsfaktorer för psykisk hälsa handlar om att ge barn tillgång till trygga vuxna, skapa bra vanor i vardagen, göra barn delaktiga, stötta barn att prata om känslor samt underlätta för barn att hantera svåra känslor (allt detta utgår från Rädda Barnens material Blandade Känslor).

FRI/ENKLARE LEK (nivå I)

Lämpar sig till exempel på Migrationsverkets serviceställen, ankomstställen, temporära boenden eller på en plats där föräldrarna är på egna aktiviteter i samma rum/hus. Vi möter olika barn en kort stund, det kan vara drop-in och vi möter barn vid enstaka tillfällen. Vi har förutsättningar till fri lek och att leda enklare former av lek som inte kräver så mycket förberedelse.

STRUKTURERAD LEK (nivå II)

Lämpar sig till exempel på boenden eller mötesplatser där vi möter samma barn återkommande under en längre period. Vi har förutsättningar att skapa ledarledda aktiviteter med en bestämd struktur och där barn har inflytande och lär sig olika saker utifrån bestämda teman. Arbetet på nivå II handlar om att stärka barns skyddsfaktorer för psykisk hälsa.

KOMBINERA BARNVÄNLIG PLATS MED ANDRA METODER

Den barnvänliga platsen kan utvecklas från något akut till en mer varaktig insats där vi skiftar fokus och börjar jobba med andra metoder. En Barnvänlig plats kan tillsammans med andra metoder och insatser ge andra resultat än vad vi uppnår på en barnvänlig plats. Vi rekommenderar till exempel forumverksamhet, Team Up och engagemangsguidning som metoder som passar bra att kombinera med en barnvänlig plats eller insatser som kan ersätta en barnvänlig plats.

Metodens kopplingar till barnets rättigheter

I arbetet med metoden berör vi till exempel följande artiklar i Barnkonventionen:

Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.
 Artikel 3: Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 6: Rätt till liv, utveckling och överlevnad

Artikel 12: Barns rätt till inflytande

Artikel 18: Föräldrars ansvar för barns utveckling och uppfostran enligt barnets bästa

Artikel 19: Frihet från våld

Artikel 24: Barns rätt till bästa möjliga uppnåeliga hälsa

Artikel 31: Barn har rätt till lek, vila och fritid

Vilka behov finns?

Att sätta upp en Barnvänlig plats är ett sätt att snabbt ge stöd till barn som har varit med om svåra händelser eller som är i en kris. Det är tänkt som en kortsiktig insats i en akut situation, men den barnvänliga platsen kan också finnas över en längre tid om behovet finns. En barnvänlig plats aldrig ska ersätta skola eller fritidshem. Kommunen har ansvaret för att alla barn kan gå i förskola och skola. Vi bör noga överväga vår roll och funktion i samhället när vi skapar en ny barnvänlig plats.

Vi vet att det är viktigt och läkande för barn att få möjlighet att använda sin fantasi, leka och pyssla. Alla barn har rätt till lek, vila och fritid (Barnkonventionen artikel 31) och leken är viktig för barns hela liv och utveckling (Barnkonventionen artikel 6). När tillvaron är otrygg så kan det vara svårt att komma i gång att leka. Många barn som varit med om svåra händelser kan ha hög aktivitetsnivå, andra blir försiktiga och väldigt stilla. Men barn mår bra av att se vuxna leka, och vuxna mår bra av att se barn leka. Rädda Barnen har därför en viktig roll att främja barns lek och skapa barnvänliga platser där behovet är som störst.

Barn med erfarenhet av migration, som lever i barnfattigdom eller upplever våld är exempel på grupper av barn som befinner sig i en svår och ofta stressfylld situation vars rättigheter vi behöver uppmärksamma mer. Barn med erfarenhet av migration berövas ofta rätt till lek vila och fritid genom långa väntetider till exempel i väntan på en asylprövning eller väntan på skolgång och kommunplacering. Barn med funktionsnedsättning och funktionsvariationer har ofta inte samma tillgång till Barnvänliga platser på grund av fysiska, miljömässiga eller sociala hinder. Rädda Barnen kan vara en del av en lösning för att säkerställa att alla barns rättigheter, oavsett livssituation, blir verkliga.

Vilka lösningar har vi?

På den Barnvänliga platsen kan vi:

- leka och stimulera och engagera barn att ha roligt
- skapa andrum från oro och stress
- stärka relationen mellan barn och förälder eller en annan trygg vuxen
- ge barn i svåra situationer en vana i en ovanlig vardag
- uppmärksamma om andra rättigheter i barnets vardag inte tillgodoses
- sprida information och länka barn och föräldrar vidare till samhällsinsatser om det finns behov av det
- underlätta för barn att prata om sina känslor och stötta i att hantera svåra känslor som uppstår i lek och aktiviteter
- samla in kunskap om målgruppens behov och föra den informationen vidare för att kunna påverka och skapa mer långsiktig förändring.

Lekens betydelse för barn

Leken är viktigt för barns hälsa och välmående. Både fri/enklare lek och strukturerad lek främjar barns utveckling på olika plan: kognitivt, fysiskt, känslomässigt och socialt. Det finns inget specifikt mål med den fria leken och den bygger inte på en speciell ordningsföljd. Leken utformas helt utifrån barnens kreativitet och förmågor, vilket innebär att det inte finns några tydliga ramar som utformas av vuxna. Fri lek är en viktig del av en Barnvänlig plats (både nivå I och nivå II) och den fria leken speglar det barnen redan kan, kanske i ensamhet eller tillsammans med andra.

Den strukturerade leken har tydliga ramar. Den strukturerade leken har en tanke bakom varje lek och övning och i materialet för Barnvänlig plats finns det lek och pyssel uppdelade i olika teman. Den strukturerade leken styrs av att vuxna tar ett större ansvar. Ledare tar ansvar för att starta leken och tillgängliggör olika former av aktiviteter och material. På en Barnvänliga plats med strukturerad lek jobbar Rädda Barnen särskilt för att stärka barns skyddsfaktorer för psykisk hälsa. Det gör vi genom att skapa trygghet, ha rutiner, göra barn delaktiga samt stötta barn att prata om känslor samt ge stöd i att hantera svåra känslor (nivå II barnvänlig plats).

Att leka kan vara en liten pusselbit i ett hälsofrämjande arbete och Rädda Barnen kan göra stor skillnad genom att skapa positiva upplevelser i en annars svår vardag.

Engagemangstrappa för metoden

Det går att skapa en egen engagemangstrappa för att specificera olika ansvarsområden och omfattning inom Barnvänlig plats. Två uppdrag som alltid finns är:

Samordning - större ansvar att tex samordna volontärerna samt för nivå II planera aktiviteterna.

Aktivetsledare som kan vara medlem eller anställd som genomför lekar och aktiviteter direkt med barn och ibland deras föräldrar

Se längre ner för detaljer om uppdragen och förslag på ansvarsområden för Barnvänliga plats.

Process: Så arbetar vi

Följande uppstartsprocess utgår från Rädda Barnens verksamhetsutvecklingsplan (VUP). Den är framtagen för att hjälpa oss att forma en hållbar verksamhet genom att arbeta med frågor som berör engagemang och innehållet i verksamheten. Fundera gärna kring frågeställningarna för att säkerställa att vi har tagit hänsyn till allt som krävs för att komma i gång med den nya verksamheten.

Spana - plats, målgrupp och partners

Steg ett är att identifiera behoven, var finns barn idag där de inte har tillgång till platser eller aktiviteter som är barnvänliga? Barnvänliga platser behövs där barn i svåra situationer befinner sig, oavsett om det är på Migrationsverket eller om det är i ett bostadsområde där deras rättigheter inte tillgodoses. Vi kan skapa dessa platser för barn, där vi ser att ingen annan aktör finns för barnen. En barnvänlig plats är i själva verket ett paket av barnvänliga aktiviteter med stöd och principer som kan flyttas från plats till plats - exempelvis till olika skollokaler, till ett rum eller ett tält till exempel. En barnvänlig plats kan också finnas på en mer permanent plats till exempel i en del av ett bostadsområde som uppfattas som otrygg av barnen och föräldrarna.

Partners

Exempel på partners kan vara integrationsenhet på kommunen, kultur och fritid, socialtjänsten, bibliotek, Migrationsverket, studieförbund med flera. Viktigt att lokalt besvara frågan vad andra redan gör och hur vi kompletterar dem. Ingen plats är "blank" när vi startar upp. Hur kan vi bygga vidare på tidigare erfarenheter och samarbeten lokalt? Vilka drivkrafter och kompetenser finns hos oss och vilka saknar vi? Behöver vi identifiera några nyckelpersoner som kan hjälpa oss i arbetets olika processer? För att skapa en Barnvänlig plats på nivå II kan det vara bra att identifiera andra lokala föreningar eller personer i vår grupp som har särskilda kompetenser som till exempel kan teater eller rörelselekar. Identifiera vilka andra lokala grupper i bostadsområden som vi kan kroka arm med. Hur organiserar sig barn och unga själva lokalt? Vilka grupper eller vilken organisering av boende på migrationsboenden finns det som vi kan stötta?

IKEA är en etablerad nationell partner till Rädda Barnen som vi ofta får stöd av i arbetet med Barnvänliga platser. IKEA kan i vissa fall bidra med både möbler, material, leksaker, pyssel, finansiering och volontärer/engagemang. Prata gärna med ansvarig VU för att se om samarbete finns på den plats som är aktuell för Barnvänlig plats.

Behov och förutsättningar - på vilken nivå kan vi driva den barnvänliga platsen?

När vi spanat färdigt behöver vi landa i vilken typ av barnvänlig plats vi kommer att kunna starta. Behov och lokala förutsättningar avgör vilken barnvänlig plats vi driver. Utifrån förändrade behov och förutsättningar kan en barnvänlig plats röra sig mellan de olika nivåerna. På vissa platser har vi förutsättningar att bara driva nivå I medan det på andra platser går att utveckla över tid. Det finns ingen del av leken som är bättre än den andra, utan nivåerna handlar om våra olika förutsättningar.

Förutsättningar som behöver vara på plats för strukturerad lek (nivå II):

- Vi kan träffa deltagarna återkommande

- Vi har tillräckligt med ledare för att kunna ha strukturerade lekar med barnen i olika åldrar
- Vi har tid att planera olika teman och lekar innan vi startar
- Vi har resurser att jobba tillsammans med deltagarna och låta deltagarna vara med och forma den barnvänliga platsen
- Vi har utrymme att ses 30 minuter innan och efter en aktivitet (totalt 60 minuter)
- Vi har kunskapen att pedagogiskt möta barnen och ge det stöd de behöver där och då
- Vi har en lokal som är anpassad för strukturerade aktiviteter och fri lek

Förankring inom organisationen

Såväl anställda från kansliet som medlemmar behöver ta kontakt med varandra under ”spana-fasen”. När vi startar nya projekt eller metoder är det viktigt att medlemmar och anställda på kansliet håller kontakt och ser hur eller om arbetet ska göras tillsammans. En viktig person i detta arbete är verksamhetsutvecklaren.

Planera

Innan vi startar behöver vi se till att vi följer Tryggare Tillsammans, vår policy för att skapa en trygg och säker verksamhet för barn.

Att bygga upp den barnvänliga platsen i rummet/lokalen

Det är viktigt att hitta en plats som är tillgänglig och anpassad för att kunna ha en trygg, säker och barnvänlig. Våga ställ krav på platsens utformning. Involvera gärna barnen och föräldrarna i hur platsen ska se ut. Vilka barn och föräldrar vill och kan vara med i uppstarten?

Tänk på att den barnvänliga platsen behöver anpassas utifrån ålder på barnen, antingen genom att avgränsa ett rums yta, upprätta zoner för olika åldrar eller avgränsa platsen till att enbart erbjuda barn i en viss ålder att delta vid olika dagar eller tider. Den fysiska miljön behöver vara anpassad och tillgänglig för de aktiviteter vi ska hålla. Inga farliga kanter, öppna fönster eller vassa föremål får vara synliga. Vi bör dela in platsen i zoner eller ha olika rum där vi kan ha aktiviteter pågående samtidigt. Tänk på åldersindelning så att det finns något för små och stora barn. Möbler och saker behöver vara anpassade för de åldrar vi ska möta.

Tips för den fysiska miljön

- Möblera för social trygghet. Kan vi se varandra? Kan obehöriga komma in och kan vi skapa en fysisk miljö som skapar ett lugn trots en rörig plats runt i kring?
- Använd mjuka textilier, kuddar för att skärma av en stor yta och skapa en lugn och mysig hörna för vila och återhämtning.
- Ordna en öppen yta för att sitta i ring och göra in- och utcheckning, sjunga och äta frukt.
- Förvaring för den utrustning vi använder. Beroende på förhållandena lokalt kan det vara bra att ha låsbara skåp om det inte går att låsa lokalen när vi inte bemannar.
- Lek- och pysselmaterial, se exempel på material att köpa in i materialet ”Trygg lek och Återhämtning” i verktygslådan.
- IKEA kan ofta stötta våra barnvänliga platser med innehåll och utrustning. Vi kan be om hjälp för att skapa olika funktioner och åldersnivåer med hjälp av inredning; lekhörna, lugn/myshörna för vila och sagor, pedagogisk hörna, yta för spring/lek/dans, mat/fikaplat, förvaring och skåp.

Tryggare Tillsammans och riskbedömning

Metoden ska följa Tryggare Tillsammans.

Hjälprågor till riskbedömning av en Barnvänlig plats:

- Den fysiska miljön i närheten av och på den barnvänliga platsen?
- Att ta sig till och från den barnvänliga platsen?
- Antal barn och olika åldersgrupper?
- Sjukdom, allergier eller att barn gör sig illa under aktiviteten?
- Utbredd psykisk ohälsa i målgrupp vi möter samt svåra förhållanden som bidrar till situation av våld, konflikt och ytterligare utsatthet
- Konflikter/hot mellan barn, barn och vuxna och/eller mellan vuxna?
- Tillgänglighet och inkludering, exempelvis när det gäller barn med funktionsnedsättning
- Barn och/eller vuxna som inte upplevs följa gemensamma spelregler
- Omsorgspersoner/vårdnadshavares ansvar
- Barn som har varit med om svåra händelser och/eller barn som far illa
- Risker vid olika typer av aktiviteter och material som används

Hur många ledare behövs på en barnvänlig plats?

Enligt vår policy för trygg och säker verksamhet är det viktigt att aldrig vara ensam med barn och alltid vara minst två ledare. Målgruppen för den barnvänliga platsen kan variera i antal och ålder. Ibland kan det komma 5 barn, och ibland 25 barn i åldrarna 0-17år. Ibland deltar föräldrar och ibland inte. Vi behöver alltid ta höjd för hur vi ska hantera situationen om det kommer fler än vad vi bedömer är lämpligt för lokalen och platsens maxantal. Eftersom antalet barn varierar mycket och förutsättningarna ser väldigt olika ut krävs det att man testat sig fram.

Vad behövs för att platsen ska upplevas som trygg och säker, barnvänlig, inkluderande och stimulerande? För vissa innebär det att det räcker med 3 vuxna ledare på 10 barn i åldrarna 6-12 år, medan det på andra platser krävs mer för att vi vill kunna hålla strukturerade lekar med barn i olika åldersgrupper. För små barn krävs generellt fler ledare om inte alla föräldrar kan vara på plats (för barn under 3 år måste föräldrar vara på plats). Inom förskola (1-5 år) är snittet 1 heltidspedagog per 5 barn. För barn med särskilda behov krävs också extra ledare. Det är svårt att ange ett exakt antal ledare eftersom det beror så mycket på lokala förutsättningar. Gör en bedömning tillsammans med gruppen kring hur många ledare som är lämpligt för varje tillfälle. I början kan det vara så att få barn kommer, och sen helt plötsligt kan det komma väldigt många barn när informationen nått fram. Det ska kännas tryggt för både ledare och barn, och därför rekommenderas att löpande utvärdera detta. Vi alla ska känna att vi har kontroll och att vi kan vara stolta över vår barnvänliga plats.

Sammanfattningsvis är det viktigt att:

- Aldrig ta in fler personer i lokalen än vad lokalen är anpassad för (utifrån tex. brand)
- Om vi upplever att det kommer fler deltagare än vad vi kan hantera har vi mandat att säga nej till deltagare (utefter tex. turordning en kom till platsen) alternativt stänga

platsen om det inte går att säkerställa en trygg miljö för medarbetare/volontärer och deltagare

Barns delaktighet i planeringen

Kommer vi att involvera barn i planeringsprocessen? Se till att titta på principerna för meningsfull delaktighet. Att göra barn delaktiga i arbetet är en skyddsfaktor för psykisk hälsa och därmed ett av målen för aktiviteterna på nivå II.

Sprida information

Det finns exempel på mallar för informationsspridning i verktygslådan för barnvänlig plats. Där finns ett blad med öppettider att sätta upp på dörr/vägg samt information till målgruppen på olika språk. Vid behov kan vi bjuda in till en informationsträff.

I verktygslådan för barnvänlig plats finns mallar:

- **Deltagarlista** med kontaktuppgifter till vuxen närstående/förälder samt kort information om barnet har allergier eller annat vi måste känna till
- **Bildstöd** för spelregler med mera som kan hjälpa när vi inte talar samma språk
- **Öppettider** för den barnvänliga platsen
- **Information till målgruppen** på olika språk

Informera om RBUF (Rädda Barnens Ungdomsförbund)

När vi planerar verksamhet där vi kommer i kontakt med personer under 25 år så ska vi planera hur RBUF kan vara delaktiga, och hur vi kan erbjuda barn att engagera sig i RBUF. Vi ska även bjuda in RBUF att vara med i aktiviteterna. RBUF ska alltid känna sig välkomna och inkluderade i Rädda Barnens arbete, oavsett om det gäller direktstöd, kunskapsinsamling eller påverkansarbete. Det är en viktig del av långsiktigheten för ett engagemang, och något som vi har lovat RBUF att alltid göra. Här finns mer information: [Rädda Barnens Ungdomsförbund – Makt åt unga! \(rbuf.se\)](http://RaddaBarnensUngdomsforbund-Maktatunga!rbuf.se)

Hur berör en Barnvänlig plats föräldrar/vårdnadshavare?

Föräldrar eller andra vårdnadshavare har huvudansvaret för sina barns uppväxtförhållanden, livsvillkor och för att varje barn får sina rättigheter tillgodosedda. Rädda Barnen har arbetat länge med föräldrastöd ur ett barnrättsperspektiv. Vi vet att vi behöver stärka och stötta föräldrar för att kunna lyckas förbättra situationen för barnen.

När vi möter föräldrar i vårt arbete kan vi ha ett bemötande och förhållningssätt som:

- stärker föräldrarna i sin föräldraroll
- ökar deras kunskap om och förtroende till samhällets aktörer
- hjälper dem att kunna utöka sitt nätverk

Vår roll i mötet med föräldrar handlar om att skapa **TILLIT** – till sig själv, till andra och Rädda Barnen samt till samhället i stort. Vi kan bidra till att föräldrar skapar **DELAKTIGHET** i familjen så att barnen i sin tur kan vara delaktiga i samhället. Vi kan främja **TRYGGHET** i föräldrarollen, som samhällsmedborgare och som gruppledare.

En barnvänlig plats syftar främst till att erbjuda lek för barn och föräldrar som befinner sig en svår situation. Det behöver inte alltid vara en förälder som barnet kommer med, vi vet att barn ibland kommer i sällskap med någon annan närstående vuxen. I svåra situationer vet vi att stressnivåerna hos både barn och vuxna är höga vilket gör att vuxna har svårare att komma ner i varv och leka med barnen. En barnvänlig plats kan erbjuda lek och skratt i en svår situation och vi kan hjälpa vuxna att hitta leken med sina barn. Att vara närvarande i lek med barn är läkande. Genom att stötta föräldrarna kan vi skapa en mer hållbar insats med förhoppningen om att barnen på sikt får det bättre även när dom är hemma.

Föräldrar kan vara delaktiga i att driva den barnvänliga platsen, undersök vilka olika erfarenheter och kunskaper som föräldrarna till barnen har. På så sätt kan vi också bidra till att föräldrar stärks genom att ingå i ett nätverk och få olika kontakter i lokalsamhället. Föräldrar kan vara en stor tillgång för att utveckla arbetet på en barnvänlig plats och kan också själva ha behov av att sprida kunskap och information eller ställa frågor. Om inte föräldrar själva är aktiva på den barnvänliga platsen behöver vi fundera över hur vi kan skapa goda rutiner kring bemanning, upplägg och kontakt med barnens vårdnadshavare/ omsorgspersoner.

Mobilisera

Det behöver finnas nära kontakt mellan kansliet och lokalföreningen så att det är enkelt att bolla frågor och få stöd när saker dyker upp i arbetet med det ideella engagemanget. En framgångsfaktor för att lyckas är att det ska vara korta kommunikationsvägar och snabba svar. Till exempel bör det alltid finnas en tydlig kontaktperson för volontärer och det bör finnas någon som en volontär snabbt kan ringa eller sms:a för ett brådskande svar. Att vara närvarande som stöd i aktiviteter är inte alltid möjligt men vi kan ha en whatsapp-grupp eller liknande så vi kan kommunicera med varandra och följa upp.

Uppdragsbeskrivning

Aktivitetsledare – kan vara volontär eller anställd som beroende på platsens lokala förutsättningar bemannar den barnvänliga platsen i allt från någon gång per månad till flera dagar i veckan. Skapar lek- och pysselaktiviteter för barn och inspirerar föräldrar till deltagande. Vid nivå II planerar och leder aktivitetsledarna mer än vid enklare lek på nivå I. Det finns många ansvarsområden att fördela på en barnvänlig plats, till exempel kan det vara bra att ha någon som särskilt ansvarar för: tryggheten på platsen, aktiviteterna, fiket, föräldrarna/närstående vuxna, volontärerna.

Samordning – ansvarig för att samordna volontärer och att säkerställa att det alltid finns tillräckligt många ledare på plats. Samordnar med lokalen, ledarna, aktörer i närområdet, ansvarig ordförande och/eller kansliet. Ofta ansvarig för utbildningsinsatserna. Kan vara anställd eller volontär.

Text som beskriver uppdraget för volontärer för att dela på Volontärbyrån

Hej volontär!

Du som söker bör vara intresserad av att i ett ideellt uppdrag aktivt delta i direkt kontakt med barn i åldrarna 3-17 år. Som

volontär på vår barnvänliga plats kommer du att starta upp och leda lek- och pyssel aktiviteter för barn tillsammans med andra ledare och ibland också föräldrar. Du är även med och utvärderar och utvecklar den barnvänliga platsen. Lek och kreativitet är viktigt och läkande för barn som varit med om svåra händelser och vi vill hjälpa till att möta de behoven!

Rädda Barnen jobbar för och med de barn i Sverige som lever i störst utsatthet. Med lek och rörelse som verktyg bedriver vi en mängd olika lek och rörelseaktiviteter inom exempelvis våra skollovsverksamheter, lärande lekverksamheter och våra verksamheter som syftar till alla barns rätt till en meningsfull fritid. Som aktivitetsledare gör du en konkret insats för barn samtidigt som du stöttar barnkonventionens mål att alla barn har rätt till vila och fritid och att alla barn har rätt till lek och utveckling. Du kommer att verka i ett positivt och utmanande sammanhang. Du får stora möjligheter till erfarenhetsutbyte och personlig utveckling. Du blir en del av ett nätverk och erbjuds grundutbildning i trygghet och introduktionsutbildning för barnvänlig plats.

Vi ser gärna att du har erfarenhet av att möta barn i den ålder som anges, och du har gärna ett intresse för barns fritid och lek, är lyhörd och tycker om att samarbeta med både barn och vuxna. Det är bra om du kan prata x språk utöver svenska. Grundutbildningen Tryggare Tillsammans + introduktion till barnvänlig plats tar 30min + 45min intro att genomföra och du avsätter cirka x timmar i veckan/månaden för att delta i vår verksamhet

Utbildning

Tiden som anges är ungefärlig och kan anpassas lokalt.

Se *Utbildningar och presentationer* för mer information om utbildningar för anställda och volontärer på Barnvänlig plats.

Utöver introduktionsutbildning finns förslag på löpande kompetensutveckling i utbildningsmaterialet. Det finns digitala klipp att titta på hemma för sig själv eller i grupp. Det finns också powerpoints att själv ladda ner och hålla på plats till exempel vid en uppstart. Tips på kompetensutveckling är till exempel Lugna Lyssna Stärk samt Blandande Känslor om psykisk hälsa (RB-talks).

För volontärer

5 steg till att bli startklar volontär - [5 steg för att bli startklar som volontär | Volontärbyrån \(volontarbyran.org\)](#)

Driva

Lek- och pysselaktiviteter på den Barnvänliga platsen

Ibland är det svårt att veta hur många som kommer till en barnvänlig plats vilket påverkar vilka aktiviteter vi väljer. Det är viktigt att vi tillsammans har pratat om vad vi gör om det kommer fler barn än vi tänkt eller om platsen är anpassad för. Om det kommer fler barn och föräldrar än vad som är lämpligt, så kan vi behöva säga att de får komma vid nästa tillfälle. Om vi redan

bestämt oss för hur många som kan vara på platsen så blir det lättare för oss att säga stopp. Det ska finnas med i riskanalysen. Det ger oss också möjlighet att planera aktiviteterna.

Att ha rutiner på en Barnvänlig plats är grundläggande. Det kan hjälpa oss att ha struktur för att främja lugn och stärka skyddsfaktorer för psykisk hälsa. Att barnen lär sig rutinerna kan vara förberedande för barnen som ska gå i förskola och skola. Oavsett om vi driver nivå I eller nivå II ska vi alltid inleda och avsluta en barnvänlig plats på samma sätt för de barn som deltar just då. Vi säger alltid hej och hejdå till varandra på samma sätt. För nivå II finns utöver lekmaterialen en mall med ett Planeringsformulär.

Lekmaterial för Barnvänlig plats

Utgå från någon av vägledningarna för att bedriva aktiviteterna på den Barnvänliga platsen:

- **Vägledning för enklare lek (nivå I) ” Trygg lek och återhämtning (ny version)”** (Arbete pågår med revidering tillsammans med Centrum för att inkludera fler åldersgrupper och förenkla och förtydliga)
- **Vägledning för strukturerad lek (nivå II) ” Att stärka skyddsfaktorer för psykisk hälsa”**

Arbete pågår för att ta fram ett nytt material som ersätter Lek med Oss och tidigare material. Det ska underlätta för oss att hålla strukturerade aktiviteter som gemensamt syftar till att stärka skyddsfaktorer för psykisk hälsa för barn. Aktiviteterna ska hjälpa oss att nå våra mål som är satta för nivå II. Materialet kommer innehålla inspiration för särskilda lekar kring samarbete, rörelse och hur vi stöttar barn att prata om och bemöta svåra känslor. Avslappningsövningar med mera. Materialet kommer innehålla både lekaktiviteter för barn i olika åldrar samt pyssel. Det är inte avancerat men utvalt av Rädda Barnens Centrum för stöd och behandling, Rädda Barnens egna psykologer, för att just främja psykisk hälsa. Lekarna underlättar för när vi vill skapa trygghet, forma rutiner, göra barn delaktiga samt prata om och bemöta svåra känslor. Vi använder oss av befintliga material och pyssel tex från Pusselbiten, Blandade Känslor, Stopp! Min Kropp-arbetsmaterial, andra externas lekmaterial.

- **Planeringsformulär för nivå II** kan användas för att hitta en bra struktur för hur vi startar och avslutar varje pass.

Förhållningssätt

För att en barnvänlig plats verkligen ska ge ett bra stöd behöver vi skapa en miljö som är trygg och säker, barnvänlig, inkluderande och stimulerande. Det betyder att ledarna på en barnvänlig plats behöver ha ett gemensamt förhållningssätt. Det är bra att tillsammans som ledare prata igenom vad våra värdeord i praktiken betyder på just vår plats och hur vi alla kan bidra till att skapa den miljön. Vi ser barn som rättighetsbärare där vi genom lek och aktiviteter också kan stärka föräldrarna i sin roll att förverkliga barnets rättigheter.

Vi har ett lugnt förhållningssätt och vi är medvetna om att känslor smittar. Vi som vuxna behöver utstråla lugn och försöka undvika att påverkas av barn och föräldrars oro eller ilska. Genom att vi själva har ett lugnt och vänligt bemötande minskar vi stress och kan genom den barnvänliga platsen skapa nya positiva erfarenheter för både barn och vuxna. Vi vågar sätta gränser och hjälper barn på den barnvänliga platsen att skapa relationer med andra barn och vuxna. Vi hanterar konflikter som uppstår och tar hjälp.

Vi jobbar ständigt för att försöka anpassa den barnvänliga platsen efter de behov som uppstår. Det kan finnas särskilda behov bland barnen och föräldrarna som deltar och dessa kan också ändras över tid.

Att stärka barns skyddsfaktorer för psykisk hälsa

För nivå II har den barnvänliga platsen ett särskilt fokus på att stärka skyddsfaktorer för psykisk hälsa. Vuxna har en viktig roll för barns psykiska hälsa. Att vi vuxna finns där, lyssnar, försöker förstå och ger det stöd vi kan är värdefullt. Vi har stora möjligheter att påverka, men ibland är det kanske svårt att veta hur vi ska tänka och göra. Att utgå från de fem skyddsfaktorerna: trygghet, rutiner, delaktighet, prata om känslor och bemöta känslor kan underlätta. Psykisk hälsa är ett paraplybegrepp som beskriver både psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa. Det handlar om hur vi mår och om vår förmåga att möta svårigheter i livet. Barn klarar och behöver olika saker i olika åldrar. Även barns uttryck för psykisk ohälsa varierar med åldern. Risk- och skyddsfaktorer finns i barnens omgivande miljö. För att främja barns psykiska hälsa, kan vi vuxna öka barns tillgång till skyddande faktorer. Lekt materialet för nivå II inspirerar till att stärka ovan nämnda skyddsfaktorer.

Att samla kunskap om barns situation och agera när rättigheter kränks

Barn är beroende av stöd från sina vårdnadshavare för att kunna överleva, utvecklas och vara trygga. När en kris inträffar kan vårdnadshavare känna sig överväldigade och bli oförmögna att stötta sina barn. Därför är det viktigt att vårdnadshavare får stöd att återfå sin förmåga att stötta sina barn på ett sätt som främjar, respekterar och skyddar barns rättigheter. Riskerna som exempelvis skador, våld, separation och ökad psykosocial stress kan förekomma bland barn och vuxna som är (eller har varit) med om en kris. Ett sätt vi inom Rädda Barnen försöker att minska dessa risker och se till att barn får stöd är att skapa Barnvänliga platser. Vi behöver vara uppmärksamma på barns signaler och beteenden och agera i de fall vi tror att en familj behöver mer stöd. Det kan handla om att ha ett samarbete med kommunen eller stötta en familj till kontakt med till exempel skola eller vård.

Ett tips kan vara att dokumentera arbetet och de spaningar vi gör för barns rättigheter för att kunna lyfta upp lokala utmaningar systematiskt.

Att bedriva lokal påverkan med utgångspunkt från Barnvänlig plats

När vi möter barn och familjer som lever i utsatthet kommer vi stöta på frågor som vi vill påverka. På medlemssidorna finns inspiration om hur [lokalt påverkansarbete](#) kan genomföras tillsammans inom organisationen. Exempel på frågor som vi ofta uppmärksammar och sprider kunskap kring kan vara Barnkonventionen – särskilt artikel 31 om lek, vila fritid, barnfattigdom, samt förbättringar kring mottagandet av nyanlända barn och familjer.

Hållbart engagemang

En trygg och säker verksamhet startar i att skapa en trygg ledargrupp. För att skapa sammanhållning och trygghet i ledargruppen så behöver det finnas tid för gemensam planering. Vi gör alltid en gemensam riskanalys innan vi börjar, och ser till att nya ledare som kommer in får ta del av riskanalysen. Inför varje aktivitet finns tid för incheckning gemensamt, där vi går igenom dagens aktivitet och uppdaterar varandra om det är något som någon behöver veta. Efter varje aktivitet har vi en gemensam utcheckning där vi pratar om aktiviteten, hur det gick och om det är något barn som behöver extra stöd.

Exempel på frågor att stämma av med ledarna (både anställa och volontärer) innan/efter en aktivitet

Incheckning:

- Hur är läget idag? Hur mår jag? (Om någon har en jobbig dag, se till att stötta varandra i gruppen och hjälpa varandra)
- Vad ser jag fram emot idag?
- Några tankar om dagens aktivitet och vad som kan vara viktigt att tänka på?
- Fördela olika ansvarsområden tex trygghet, fika, närvaro om någon kommer och går m.m
- Något särskilt med deltagarna vi behöver uppmärksamma eller tänka på? Finns särskilda behov?
- Förbereda dagens aktivitet och möta upp deltagarna

Utcheckning:

- Hur har det gått idag?
- Något som jag är extra stolt över?
- Något som hände som var jobbigt?
- Känner jag mig orolig för något barn och hur tar vi i sådana fall det vidare med rätt person/instans?
- Feedback till varandra vid behov.

Att stärka varandra

Några gånger under terminen kan vi ställa in aktiviteterna med deltagarna för att ha social tid att umgås och planera. Vi kan prata om saker som barnen berättat i aktiviteterna, öka vår kunskap kring ett visst ämne, spela spel eller göra någon rolig aktivitet tillsammans. Det stärker sammanhållningen i gruppen, och kommer att skapa bättre förutsättningar i verksamheten med barnen. Det är viktigt att få känna tillhörighet. Det gör att vi alla orkar, vill stanna längre – vilket i sin tur gör stor skillnad för barnen.

Volontärer/aktiva medlemmar är ovärderliga för att arbetet ska bli hållbart. Det är viktigt att volontärer är delaktiga i utformningen av verksamheten. Att bli uppmärksammad och sedd och att fira när vi lyckas är viktiga delar för att lyckas behålla engagemanget. Att erbjuda volontärer nya uppgifter och kompetensutveckling över tid till exempel utbildning i [Traumamedveten Omsorg \(TMO\)](#), [Blandande Känslor](#) (psykisk hälsa) eller [Lugna Lyssna Stärk](#) är nycklar till ett längre engagemang. Att även låta volontärer träffas från olika verksamheter ger ett ökat engagemang, lärande och lust.

Utvärdering

Genom utvärdering kan vi följa upp och lär oss om vad som har, och inte har, fungerat i våra aktiviteter.

Vi kan ställa frågor direkt till barn och/eller föräldrar, vi kan dokumentera observationer vi gör som ledare, samt ställa frågor till andra målgrupper när det anses vara relevant.

Delaktighet och uppföljning

När vi utför utvärderingar tillsammans med barn är det viktigt att vi följer processen för barns delaktighet och ger barn möjlighet att kunna bilda och uttrycka sin åsikt samt skapa utrymme för återkoppling. Processen består av fem steg som beskrivs nedanför.

Förslag på material att använda oss av om vi vill göra en utvärdering finns i verktygslådan.

Avslut

En Barnvänlig plats drivs så länge vi bedömer att det finns behov av det. Ofta kan ett inledande behov ändras och med tiden kanske det blir naturligt att vi fasar ut vår krisinsats och skapar en annan form av mötesplats, till exempel genom arbete med en annan metod. Behovsanalysen styr när det är dags att avveckla arbetet. Vi måste alltid fundera över och dokumentera hur vi tar lärdom av det arbetet som gjorts. Hur kan vi nu möta barn på annat sätt? Hur tar vi hand om det engagemang och de volontärer som kan fortsätta engagera sig lokalt för barns rättigheter? Skapa gärna en slutrapport där vi summerar arbetet med den barnvänliga platsen för att sprida kunskap både externt och internt om vårt arbete.

Tips

Kontakta verksamhetsutvecklare för att veta mer om var Rädda Barnen driver Barnvänliga platser just nu.